

вдмінювати лише його останній компонент, тому записана цифрою 201 річниця мала б звучати як *двісті перша річниця*.

Отже, цю річницю у відмінкових формах української літературної мови правильно вживати так: *двісті перша річниця від дня народження Тараса Шевченка*; *відзначення двісті першої річниці від дня народження Тараса Шевченка*; *присвячений двісті першій річниці від дня народження Тараса Шевченка*; *відзначили двісті першу річницю від дня народження Тараса Шевченка*; *пов'язаний із двісті першою річницею від дня народження Тараса Шевченка*.

Катерина Городенська

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ЧИ ДЕРЖАВОТВІРНИЙ?

У нинішніх суспільно-політичних текстах стали активно вживаними нові складні слова *державотворення*, *націєтворення*. Другий компонент у похідних від них прикметниках одні пишуть як *-творчий* (пор.: *державотворчий процес*, *державотворчий потенціал*, *державотворчий чинник*, *державотворчий статус*, *державотворча функція*; *націєтворчий процес*, *націєтворчий чинник*, *націєтворчий аспект* тощо), а інші – як *-твірний* (пор.: *державотвірний чинник*, *державотвірний підхід*, *державотвірний потенціал*, *державотвірна функція*, *націєтвірний чинник*).

Таку саму непослідовність спостерігаємо і в правописі складних прикметників з інших спеціальних сфер, пор.: *текстотвірний* і *текстотворчий потенціал* *одиноць*, *реченнєвотвірний* і *реченнєвотворчий потенціал* *предикатів*, *системотвірна* і *системотворча функція*, *нормотворчий* і *нормотвірний процес*, *нормотворчий акт*, *нормотворчі тенденції*, *словотворчий* і *словотвірний процес* та ін. Словники української мови зафіксували раніше створені термінологічні словосполучення, до складу яких увійшли прикметники ще й на *-творний*, пор.: *теплотворна здатність палива*, *кровотворні органи (препарати)*, *формотворна роль частин мови* та ін.

Який із цих трьох названих компонентів потрібно вживати в прикметниках, що виражають ознаку, яка стосується творення, формування чого-небудь? Цього значення надає прикметникам лише компонент *-твірний*. Прикметники на *-творчий* називають ознаку, пов'язану насамперед із творчістю – створенням духовних чи матеріальних цінностей (*мовотворчий*). В українській мові узвичаєне також уживання прикметників *словотворчий* і *формотворчий* (як відповідників до російських *словообразующий*, *формообразующий*) на означення афіксів, переважно суфіксів і префіксів, які утворюють відповідно слова та форми слів, пор.: *словотворчий суфікс*, *словотворчий префікс*, *словотворчий формант*, *словотворчі афікси*, *словотворчі засоби*, *формотворчі суфікси* тощо. Нарешті, компонент *-творний* у словах української мови – це рудимент, що залишився в деяких прикметниках, утворених за аналогією до російської мови. Його потрібно замінити на *-твірний*.

Отже, ознаку, пов'язану з творенням, формуванням чого-небудь виражає в прикметниках компонент *-твірний*. Тому правильно вживати *державотвірний*, *націєтвірний*, *системотвірний*, *текстотвірний*, *реченнєсвотвірний*, *словотвірний*, *терміно-твірний*, *формотвірний*, *нормотвірний*, *теплотвірний*, *кровотвірний* тощо.

Катерина Городенська

ЗАМІНІТЬ ЗАКЛЮЧНИЙ!

У сучасному професійному вжитку активні словосполучення *заклучний концерт*, *заклучний акорд*, *заклучна сцена*, *заклучний тур*, *заклучне слово*, *заклучна частина*, *заклучний баланс* та ін. Проте цього прикметника не було в художніх творах української класичної літератури. Він є буквального перекладом прикметника російської мови *заклучительный*, пор.: *заклучительный концерт*, *заклучительный аккорд*, *заклучительная сцена*, *заклучительное слово*, *заклучительный баланс* і т. д. В українській мові його значення виражає кілька прикметників: *заклучний концерт* – *підсумковий (завершальний) концерт*; *заклучний акорд* – *останній акорд*;